

TROMSØ INDREMEDISINSKE SPESIALISTSENTER as (TIS as)

Modifisert fra Norsk Elektronisk Legehåndbok 2009

Parkinsons sykdom, en oversikt

Hva er Parkinsons sykdom?

Denne sykdommen utvikles på grunn av en gradvis ødeleggelse av hjerneceller i et lite og avgrenset område i hjernen. Ødeleggelsen går særlig ut over de cellene som skiller ut stoffet dopamin. Mangel på dette stoffet fører til plager som langsom og treg bevegelse, økt grad av stivhet i armer og bein, og skjelving i hvile. Slik skjelving rammer i særlig grad hendene.

I starten er symptomene diffuse. De opptrer ofte først i den ene halvdel av kroppen, for deretter å spre seg til den andre delen. Sykdomsforløpet starter ofte med skjelving, og etter hvert følger stivhet i kroppen eller dårlig balanse. Alle bevegelser vil også med tiden bli langsommere, og det vil være tungt å starte bevegelser. Skjelvingen er som nevnt særlig fremtredende i hvile, og forverres ved psykiske belastninger. Gangen hos en person som lider av Parkinsons sykdom, blir etter hvert subbene og trippende, og man er ustødig. Det er også typisk for denne tilstanden å bevege armene lite når man går. Stemmen vil videre bli svakere, talen mer monoton og ansiktet kan være uttrykksløst. Psykiske symptomer som glemsomhet, passivitet og depresjon er vanlige, og mange opplever også søvnproblemer. Andre symptomer som kan utvikles, er smerter i store ledd, sikkling, fet og skjellende hud, forstoppelse, besvær med urintømming og plagsom svette.

Forekomst

1% av befolkningen i aldersgruppen 60-70 år utvikler denne sykdommen. Forekomsten er hyppigst hos personer over 70 år, men sykdommen kan i sjeldne tilfeller ses helt ned i 20 års alder. Det er ingen vesentlig forskjell i fordelingen mellom kjønnene.

Hva er årsaken til Parkinsons sykdom?

Årsaken er i de fleste tilfeller ikke klarlagt, men man antar allikevel at arv spiller en rolle. I noen tilfeller finner man sykdommen etter virusinfeksjoner i hjernen, og ulike typer forgiftninger har også medført utvikling av Parkinsons sykdom. I tillegg har psykiatriske pasienter som bruker såkalte nevroleptika, i enkelte tilfeller opplevd å få symptomer på Parkinsons sykdom (parkinsonisme) som bivirkninger av medisinen.

Hvordan diagnostiseres tilstanden?

Diagnosen stilles på bakgrunn av de karakteristiske symptomene. I de tidlige stadier av sykdommen kan diagnosen være vanskelig, men etter hvert som den utvikler seg, kan diagnosen stilles sikkert. Dette gjøres ved en undersøkelse der legen observerer de typiske symptomene. Ingen laboratorieprøver eller andre undersøkelser er nødvendige når diagnosen skal stilles.

Hvordan behandles tilstanden?

Hensikten med behandlingen er å lindre symptomene. Det finnes imidlertid ingen kjent behandling som kan helbrede tilstanden. Det er viktig at du forsøker å holde deg i fysisk aktivitet, da dette hjelper mot plagene. Fysikalsk behandling er gratis og anbefales til alle pasienter med denne lidelsen.

Behandling med medisiner kan hjelpe i noen år, og det er derfor vanlig å vente til sykdommen er så plagsom at pasienten føler at noe må gjøres, eller til plagene forstyrrer daglige gjøremål. Medikamentene som benyttes, virker ved å øke signalstoffet dopamin i hjernen. Det finnes flere typer medisiner med noe forskjellig virkning, og ulike bivirkninger. Hvilken medisin som skal velges i det enkelte tilfellet, og styring av videre behandling, er en oppgave for spesialister i nevrologi.

Kirurgi kan i enkelte tilfeller være aktuelt ved særlig uttalt og invalidiserende skjelving.

Hvordan forløper tilstanden?

Sykdommen debuterer oftest etter fylte 60 år og forverring skjer vanligvis i løpet av få år. Men forløpet varierer, og kan hos noen være langsommere. Svingninger i kroppsfunksjonen er spesielt vanlig etter noen år med tablettbehandling. Det er også vanlig med såkalte on-off-fenomener. Det vil si at symptomene varierer brått fra god og bevegelig ("on"), til stiv og parkinsonistisk ("off").

Ved overdosering av medikamenter som brukes i behandlingen, kan pasienten oppleve ufrivillige bevegelser. Noen kan også få psykiske bivirkninger etter lengre tids medikamentell behandling.

Sykdommens innvirkning på dagliglivet

I de første årene etter at sykdommen debuterte, vil man i liten grad merke noen innvirkning på normal aktivitet og livsførsel. I denne perioden vil også den medisinske behandlingen ha god effekt på symptomene. Etter hvert vil de fleste måtte lære seg å leve med en viss grad av uførhet, men mange kan være selvhjulpne lenge. Den gode lindringen av symptomene som medisinene gir til å begynne med, kan gjøre en flukt fra realitetene fristende. Mange har derfor problemer med å akseptere at de har fått en kronisk sykdom. Hos de fleste fører sykdommen etter en tid til større eller mindre grad av uførhet og behov for hjelp til pleie.